

Број Уговора: ЕЦД-5.5.-25/2019

Консултант: МКС ИНТЕКО доо

Датум израде извештаја: 25.11.2019.

Садржај извештаја:

- 1) ПРЕПОРУКЕ ЗА АКЦИОНИ ПЛАН
- 2) МОГУЋИ ИНСТРУМЕНТИ СПРОВОЂЕЊА АП

МКС ИНТЕКО д.о.о

Зоран Ђукић, директор

АКЦИОНИ ПЛАН - препоруке

Путоказ локалној самоуправи, локалној заједници, субјектима заштите животне средине и другим заинтересованим странама у формулацији и реализацији развојних иницијатива и секторских приоритета, циљева, мера и пројеката би требало да буду искључиво следеће **кључне стратешке оријентације и елементи заштите животне средине:**

- Заштита, очување и унапређење природног капитала Општине и његово ефикасно стављање у функцију одрживог развоја.
- Зелена економија: ресурсно-ефикасна, технолошко-иновативна, циркуларна, рационална, конкурентна и малог карбонског отиска.
- Унапређење енергетске ефикасности и зелене инфраструктуре.
- Смањење нивоа загађења, развој здравог и безбедног окружења, превентивна заштита и смањење утицаја штетних фактора на животну средину и здравље људи.
- Пракса развојне, а не заштитарске политике животне средине, максимизација користи од боље примене законодавства у области животне средине и еколошке економије на локалном нивоу.
- Одговор на негативне последице климатских промена, природних непогода, еколошких ризика.
- Изградња локалних капацитета за систем интегралног управљања животном средином и еколошка одрживост Општине.
- Унапређење еколошке културе, етике, образовања.

Визија 2020: „Здрава, квалитетна, безбедна и ресурсно ефикасна Општина, развијене зелене економије и очуваних функција локалних екосистема.“

Главне развојне иницијативе:

1. Енергетска ефикасност и ефикасно коришћење ресурса
2. Биоекономија и интегрисана производња хране и енергије
3. Зелена инфраструктура и одржив транспорт
4. Зелене технологије, иновације и предузетништво
5. Циркуларна економија
6. Прилагођавање на климатске промене
7. Образовање за одрживи развој
8. Зелена економија у борби против сиромаштва и социјалне искључености
9. Дрина

Стратешки циљ на пољу заштите животне средине и енергетске ефикасности Општине је унапређење стања животне средине као услова и инструмента одрживог развоја локалне заједнице, односно паметног, одрживог и инклузивног раста локалне заједнице.

ПРИОРИТЕТИ – СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ РАЗВОЈА:

- 1: Здравиви, квалитетнији, безбеднији и атрактивнији животни простор Општине.
- 2: Заштита, очување и унапређење функција екосистема и природног капитала Општине.
- 3: Развој зелене, циркуларне економије.
- 4: Развој ресурсно ефикасне Општине.
- 5: Унапређење локалних институционалних и секторских капацитета у области заштите животне средине са фокусом на развој интегралног управљања животном средином на територији Општине.

Приоритет 1: Сврха овог приоритета јесте да учини простор Општине здравијим, квалитетнијим, безбеднијим и атрактивнијим за живот и рад смањујући број и интензитет постојећих и потенцијалних фактора угрожавања здравља људи, квалитета животне средине и природних ресурса, и безбедности становништва.

ЦИЉЕВИ приоритета 1:

- 1.1. Смањење и минимизација негативних веза између притисака на животну средину и здравља локалног становништва.
- 1.2. Побољшање квалитета живота локалног становништва.
- 1.3. Развој комуналне инфраструктуре и услова за пристојан живот и рад људи.
- 1.4. Ефективно управљање еколошким и другим ризицима животне средине (ризички од угрожавања здравља људи и загађења животне средине).
- 1.5. Унапређење еколошке безбедности локалног животног простора.
- 1.6. Повећање атрактивности животне средине локалног урбаног и руралног подручја и територијалне еколошке кохезије региона.

Опште МЕРЕ приоритета 1:

- Ремедијација и функционална обнова контаминираних и деградираних простора.
- Управљање штетним организмима, материјама и факторима ризика по здравље људи и животну средину.
- Развој општинске комуналне зоохигијене.
- Развој система водоснабдевања.
- Развој инфраструктуре за пречишћавање и управљање отпадним водама.
- Повећање површина под шумама и насељским зеленилом.
- Спречавање и смањење аерозагађења на месту настанка *in situ*.
- Афирмација одрживог, зеленог (без карбонског отиска) транспорта.
- Јачање безбедности хране.
- Развој и примена интегрисаних мера прилагођавања на климатске промене.
- Интегрисано управљање еколошким ризицима и природним непогодама.
- Промоција здравих животних навика.
- Успостављање и развој система управљања променама у локалној самоуправи.

Приоритет 2: Сврха овог приоритета јесте да повећа вредност екосистема Општине одрживим, интегралним управљањем простором.

Општи ЦИЉЕВИ приоритета 2:

- 2.1. Заштита, очување и унапређење целокупног диверзитета локалних екосистема.
- 2.2. Повећање укупне вредности природног капитала и локалног и регионалног предела.
- 2.3. Стварање услова за одржив развој локалне заједнице.
- 2.4. Одрживо коришћење природног богатства у сливу реке Дунав.
- 2.5. Заштита, одрживо коришћење и развој геодиверзитета на територији Општине.

Опште МЕРЕ приоритета 2:

- Ревитализација и одрживо управљање земљиштем.
- Ревитализација и одрживо управљање водним ресурсима.
- Унапређење и одрживо управљање шумским ресурсима.
- Заштита, очување и унапређење свих функција локалних екосистема на начелима очуваности природног диверзитета и одрживог развоја.
- Заштита, очување и унапређење биолошке, генетичке и геолошке разноврсности *in situ*.
- Побољшање квалитета ваздуха.

- Изградња зелене инфраструктуре.
- Одрживо управљање простором локалних екосистема.
- Промовисање одрживе валоризације природног наслеђа као инструмента развоја.
- Умрежавање еколошких, предеоних, културних и социо-економских елемената локалних екосистема у циљу одрживог развоја.
- Јачање институционалних и других капацитета локалне заједнице и заинтересованих страна за решавање проблема еколошке осетљивости, рањивости и подељености региона.

Приоритет 3: Сврха овог приоритета јесте да развија локалну економију која је пријатељски настројена према животној средини, симултано унапређујући социо-економски статус становништва и смањујући негативан утицај људских активности на животну средину.

Општи ЦИЉЕВИ приоритета 3:

- 3.1. Заштита животне средине.
- 3.2. Смањење количине отпада и неискоришћеног отпада.
- 3.3. Побољшање социо – економског стања локалног становништва и стварање услова за инклузиван раст локалне заједнице.
- 3.4. Висок ниво ресурсне и енергетске ефикасности.
- 3.5. Развој локалне економије на основу расположивих природних ресурса и мера за подршку промоције одрживог коришћења ресурса.

Опште МЕРЕ приоритета 3:

- Развој зелене економије.
- Развој тржишта аграрне биомасе.
- Афирмација интегрисане производње хране и енергије *in situ*.
- Подстицај јавним и приватним истраживањима и иновацијама потребних за развој технологија, система и пословних модела који ће убрзати и појефтинити прелазак на ниско-карбонску, ресурсно-ефикасну, безбедну и одрживу економију и еко-индустрију.
- Подстицање јавне и приватне тражње еколошки одрживих производа (производа са „животним циклусом“ са минималним утицајем на животну средину).
- Имплементација концепта зелених јавних набавки.
- Потпуна примена хијерархије у управљању отпадом и принципа циркуларне економије (у којој је *output* једног привредног циклуса увек *input* другог привредног циклуса).
- Подстицање чистије производње.
- Унапређење „зелених“ кооператива.
- Развој зелене инфраструктуре.

Приоритет 4: Сврха овог приоритета јесте да да допринос одрживој будућности Општине, стварајући ресурсно ефикасну локалну заједницу.

Општи ЦИЉЕВИ приоритета 4:

- 4.1. Унапређење енергетске ефикасности.
- 4.2. Ефикасно коришћење природних и енергетских ресурса.
- 4.3. Повећање употребе обновљивих извора енергије у укупној потрошњи енергије.
- 4.4. Стављање у функцију одрживог развоја свих неискоришћених природних и енергетских ресурса на територији општине.

4.5. Развој елемената локалног система интегрисаног управљања отпадом.

4.6. Одрживо управљање дељивим (заједничким) природним ресурсима.

Опште МЕРЕ приоритета 4:

- Побољшање енергетских перформанси јавних зграда и остале јавне инфраструктуре / логистике.
- Иницијативе усмерене на подстицање преласка на зелено управљање и локални одрживи развој помажу искорењивању сиромаштва;
- Смањен је негативан утицај потрошње ресурса једне територијалне области на друге.
- Јачање утицаја различитих извора финансирања, укључујући опорезивање и мобилизацију домаћих извора, приватна улагања, нова партнерства и иновативне изворе финансирања;
- Развој одрживе потрошње и производње;
- Смањење негативних утицаја потрошње хране на животну средину;
- Развој инфраструктуре за управљање отпадом и свих елемената система интегрисаног управљања отпадом.
- Успостављање и имплементација механизма чистог развоја.

Приоритет 5: Сврха овог приоритета јесте да афирмише локалну заједницу одрживог знања, међусекторске сарадње, међугенерациског поверења, капацитета за ефективно антиципирање и ефикасно управљање долазећим променама у окружењу.

Општи ЦИЉЕВИ приоритета 5:

5.1. Јачање стручних и техничких капацитета локалних субјеката за управљање програмско – пројектним циклусом у области заштите животне средине.

5.2. Развој хуманог капитала и модела дисеминације знања за одрживи развој локалне заједнице.

5.3. Јачање утицаја природног наслеђа и ресурса Општине на бољитак локалне заједнице.

5.4. Унапређење одрживости животне средине.

Опште МЕРЕ приоритета 5:

- Унапређење стручних и финансијских капацитета локалних стејхолдера за модеран еколошки менаџмент и управљање природним ресурсима.
- Развој техничких капацитета локалне заједнице за боље управљање животном средином.
- Успостављање система енергетског менаџмента у јавном сектору.
- Развој јединственог система информисања и мониторинга у области заштите животне средине општине.
- Усвајање нових знања и вештина у области заштите животне средине.
- Развој и примена биомониторинга људи и животне средине;
- Унапређење управљања јавним површинама.
- Олакшавање развоја и приступа иновативним финансијским инструментима и финансирању еколошких иновација.

МОГУЋИ ИНСТРУМЕНТИ СПРОВОЂЕЊА АП

Стратегија ЕУ за Дунавски регион

Водеће активности унутар стубова – оквир за пројекте

Енергија - Енергетска ефикасност и обновљива енергија:

- Проширење коришћења биомасе (дрвета, отпада), соларне енергије, геотермалне енергије, хидроенергије и енергије ветра;
- Јачање Карпатске конвенције за размену најбољих пракси у коришћењу биомасе за енергетске сврхе;
- Имплементација Националних акционих планова за обновљиву енергију и припрема Акционог плана Дунавског региона за обновљиву енергију;
- Испитивање могућности постојања повећане производње енергије добијене од локалних обновљивих извора енергије како би се повећала енергетска аутономија;
- Израда опсежног акционог плана за одрживи развој потенцијала производње хидроенергије на реци Дунав и њеним притокама (као што су Сава, Тиса и Мура);
- Израда и утврђивање механизма планирања за одабир одговарајућих области за нове хидроенергетске пројекте;
- Промовисање енергетске ефикасности и коришћење обновљиве енергије у зградама, као и система грејања, обнављањем постројења за даљинско грејање и комбиноване топлотне и електричне енергије, као што се то захтева на основу Директиве о енергетском учинку зграда и Директиве о обновљивој енергији;
- Подстицање чланова/посматрача Енергетске заједнице у усвајању и имплементацији Директиве о обновљивој енергији;
- Омогућавање умрежавања и сарадње између државних власти ради подизања свести и повећања употребе обновљиве енергије (као што је биомаса, соларна енергија, хидроенергија и енергија ветра) нарочито кроз истраживање и размену искустава/добрих пракси/информација у вези са повезаним активностима које се предузимају на националном нивоу;
- Пружање саветодавне подршке локалним властима, привредницима и грађанима у Дунавском региону у вези са питањима ублажавања климатских промена и енергетске ефикасности;

Обнављање и одржавање квалитета вода:

- Потпуна реализација Плана за управљање сливом реке Дунав;
- Значајно јачање сарадње на нивоу подслива;
- Наставак инвестирања и пружања подршке системима за прикупљање информација који су већ развијени од стране ICPDR;
- Наставак великих улагања у изградњу и модернизацију објеката за прераду градских отпадних вода у Дунавском сливу, укључујући и мере за изградњу капацитета на регионалном и локалном нивоу за пројектовање такве структуре;
- Формирање заштитних зона дуж река како би се задржале хранљиве супстанце и промоција алтернативног сакупљања и прераде отпада у мањим руралним насељима;
- Подстицање и развијање активног дијалога и сарадње између надлежних органа у области пољопривреде и животне средине како би се омогућило предузимање мера за решавање проблема загађења у пољопривреди;
- Прописивање закона на одговарајућем нивоу како би се ограничило присуство фосфата у детерџентима;

- Прерада опасних супстанци и контаминираног муља уз помоћ најсавременије и најбоље расположиве технологије (енгл. *Best Available Techniques*) и развијање и промовисање мера за санацију опасне производње или напуштених индустријских локација и депонија;
- Обезбеђивање правилне контроле и поступне замене супстанци које се сматрају проблематичним за Дунавски регион;
- Смањење постојећих прекида континуитета воде како би се обезбедила миграције риба у дунавском сливу;
- Промовисање мера које ће ограничити апстракцију воде;
- Подизање опште свести и омогућавање размене добре праксе у питањима интегрисаног управљања водама у Дунавском сливу у круговима доносилаца одлука на свим нивоима, као и међу становништвом које живи у овом региону;
- Промовисање мера чији је циљ смањење дефицита знања, развијање и преношење инструмената, метода и смерница за обезбеђивање сигурног снабдевања пијаћом водом;

Управљање еколошким ризицима:

- Израда и усвајање јединственог свеобухватног Плана за управљање поплавама на нивоу слива или скупа Плана за управљање ризицима од поплава, координисаних на нивоу међународног речног слива.
- Подршка обнављању мочварног и плавног подручја, као ефикасног начина за спречавање поплава и анализа и проналажење најбољег решења за ризик од поплава, укључујући и зелену инфраструктуру.
- Проширивање Европског система упозоравања на поплаве (ЕФАС) на цео дунавски слив, интензивирање активности припреме на регионалном нивоу (укључујући и боље познавање међусобних националних система) и даља промоција заједничких реакција на природне катастрофе, а нарочито на случајеве поплава, заједно са системима за рано упозоравање.
- Јачање оперативне сарадње између органа надлежних за реаговање у ванредним ситуацијама у подунавским земљама и унапређивање интероперабилности расположивих средстава.
- Стално ажурирање постојећих база података о потенцијално опасним тачкама (АРС листа), контаминираним местима и локацијама за одлагање опасних материја.
- Израда процедура и планова за брзо реаговање у случају загађења река изазваних индустријским хаваријама.
- Предвиђање регионалног и локалног утицаја климатских промена путем истраживања.
- Покретање активности у вези са просторним планирањем и изградњом у контексту климатских промена и повећане опасности од поплава.

Очување биодиверзитета и пејзажа:

- Допринос визији ЕУ за 2050. и циљу ЕУ у вези са биодиверзитетом у 2020.
- Ефектно управљање Натура 2000 локацијама и осталим заштићеним областима.
- Заштита и обнављање највреднијих екосистема и угрожених животињских врста.
- Заједничко испитивање примерености ревизије Конвенције о риболову у водама Дунава.
- Изградња зелене инфраструктуре како би се повезали различити биогеографски региони и станишта.
- Смањење ширења инвазивних врста.
- Смањење уноса пестицида у животну средину Дунавског региона.

- Безбедно уклањање застарелих пестицида и других застарелих хемикалија на подручју Дунавског региона и спровођење Резолуције Светске здравствене организације о побољшању здравља путем безбедног управљања застарелим пестицидима и другим застарелим хемикалијама.
- Припрема и реализација транснационалног просторног планирања и развојних политика за функционална географска подручја (речне сливове, планинске венце итд.).

Очување и побољшање квалитета земљишта:

- Обезбеђивање адекватне прераде чврстог отпада.
- Креирање стандардизованих и компатибилних информација о земљишном покривачу на транснационалној основи.
- Подизање свести о заштити земљишта.

Побољшање квалитета ваздуха:

- Смањење броја загађивача ваздуха.

Едукација људи о природним богатствима и услугама екосистемима:

- Подизање свести јавности кроз препознавање и промовисање потенцијала природних богатстава као главних покретача одрживог регионалног развоја.

Позиција Републике Србије - Приоритетна област за сферу животне средине: Заштита животне средине и одрживо коришћење природног богатства у сливу реке Дунав.

Јадранско-јонски програм 2014-2020.

Од четири тематска циља, два посебно покривају сектор животне средине.

Тематски циљ 2: Јачање капацитета за бољи енергетски менаџмент јавних зграда, подизање учешћа обновљивих ресурса енергије у укупној потрошњи, прелазак на секторске ниско-угљеничне економије.

Тематски циљ 3: Имплементација политика одрживог развоја ради ефикасније валоризације природних ресурса и културног наслеђа; очување екосистема кроз унапређење управљања и повезивања заштићених подручја:

- Очување, заштита, промоција и развој природног и културног наслеђа;
- Промовисање одрживе валоризације природног и културног наслеђа као инструмената развоја;
- Заштита биодиверзитета, земљишта и функција и услуга екосистема кроз имплементацију мреже Натура 2000 и зелене инфраструктуре;
- Јачање капацитета за решавање проблема еколошке осетљивости, рањивости и подељености региона.

Програм INTERREG – IPA СВС Хрватска – Србија 2014-2020.

Општи циљ Програма, који се посебно односи на животну средину: Заштити и чувати природна добра прекограничног подручја предузимањем заједничких мера и повећањем јавне свести.

Мера 1.2. односи се на животну средину и гласи: Заштита животне средине: Ова мера ће подупрети активности подизања свести о питањима животне средине и заједничке мере на осигурању да се локалитетима са високом еколошком и просторном вредношћу управља тако да могу издржати притиске развоја туризма без губитка своје вредности. Мера ће подупрети развој ефектнијих система и приступа спремности у случају опасности у вези са заштитом од поплава и контролом; прекогранично загађивање, здравствена исправност хране и питања здравља. Мера ће подупрети развој заједничких стратегија за управљање и смањивање количина отпада. Подржаће се одабрани број мера, чији је резултат чишћење и обнова загађених/оштећених локалитета.

Специфични циљеви:

- Побољшање система управљања еколошким ризицима и заштите животне средине.
- Заштита биодиверзитета и промоција екосистема (НАТУРА 2000) и зелене инфраструктуре.
- Промовисање иновативних технологија за производњу одрживе енергије и енергетску ефикасност.

Програм INTERREG – IPA CBC БиХ – Србија 2014-2020.

Приоритет 2: Заштита животне средине, промоција и ублажавање последица прилагођавања на климатске промене, превенција и управљање кризним ситуацијама.

Специфични циљеви у оквиру овог тематског приоритета:

- Побољшање планирања одрживе животне средине и промоција биодиверзитета;
- Унапређење система управљања за хитне интервенције;

ИПА - Очекује се да ће међународна финансијска помоћ у наредном периоду бити усмерена и на мере у оквиру следеће два сектора:

1. Енергетика – електрична енергија, нафта, гас, енергетска ефикасност, обновљиви извори енергије, рударство и сигурност понуде, уз општи циљ пројектован за 2020. годину. Национални циљ у оквиру овог сектора јесте интегрисање у европска енергетска тржишта остваривањем безбедне, сигурне, поуздане и квалитетне понуде енергетике и енергетских извора, пратећи принципе одрживог развоја.

2. Животна средина и климатске промене – обухвата хоризонталне захтеве (процена утицаја на животну средину, стратешка процена утицаја на животну средину, учешће јавности итд.), квалитет ваздуха, управљање отпадом, квалитет вода, заштиту природе, спречавање и контролу индустријског загађења, хемикалије, буку, климатске промене. Национални циљ у оквиру овог сектора јесте унапређење квалитета животне средине путем усклађивања политика и регулаторних механизма са правним тековинама ЕУ у области животне средине; интеграција политике заштите животне средине са економском и политиком других сектора; одговорније управљање природним ресурсима и развој инфраструктуре за животну средину.

ИПА III – регионални развој

Ова компонента програма ИПА подржава инфраструктурне пројекте у секторима заштите животне средине и саобраћаја, као и програме подстицања конкурентности и регионалног

развоја. Она представља наставак програма ИСПА и компоненте пољопривредне и социјалне кохезије програма PHARE, те представља припрему за коришћење Европског фонда за регионални развој након приступања. Пројекти у оквиру треће компоненте могу бити финансирани од стране ЕУ у износу од максимално 75% подобних трошкова на нивоу осе приоритета. У изузетним и оправданим случајевима ови трошкови могу достићи највише 85%. У оквиру оперативног програма који се односи на компоненту регионалног развоја, могуће је финансирати тзв. **велики пројекат**. У оквиру треће ИПА компоненте – Регионални развој, дефинисане су три приоритетне области (осе приоритета) плус техничка подршка, од којих се друга посебно односи на животну средину:

Приоритетна оса 2 – животна средина

Циљ: Побољшање стања животне средине у Србији, штићењем и побољшањем квалитета животне средине, радом на напретку и усклађивањем са стандардима ЕУ у области животне средине, и то путем директних инвестиција у области управљања отпадом, водоснабдевања и отпадних вода као и побољшања квалитета ваздуха.

Специфичан циљ: Побољшање заштите животне средине кроз улагања у инфраструктуру у области заштите животне средине за управљање отпадом, водоснабдевање, пречишћавање отпадних вода и побољшања у квалитету ваздуха, као и стварање услова за одрживи развој у складу са правним тековинама ЕУ.

Опис - Приоритетна оса ће се концентрисати на малом броју директних инвестиција у пројекте за управљање отпадом и ремедијацију загађених локација, водовода и канализације као и пројекте који треба да побољшају квалитет ваздуха и који ће са ограниченим ресурсима имати највећи утицај. Приоритет ће бити побољшање приступа и пружања еколошких услуга, као и објеката за отпад са циљем да се побољша квалитет ваздуха смањењем емисије прашине. С обзиром на ограничене ресурсе за инвестирање у инфраструктуру животне средине у оквиру оперативног програма (ОП), оса приоритета фокусира се на два под-сектора управљања отпадом и ремедијацији загађених локација, водоснабдевању и отпадним водама као и квалитету ваздуха, са циљем да се успостави равнотежа између сусретања са огромним инвестиционим потребама овог сектора, које се једино реално могу испунити током 10-15 година, и већом непосредном корисношћу од учења из „демонстративних пројеката“ у припреми за ЕУ стандарде.

Мере - Три мере су предложене за подршку у оквиру овог приоритета:

- Мера 2.1 – Развој инфраструктуре за управљање отпадом.
- Мера 2.2 – Развој водоснабдевања и инфраструктуре за пречишћавање отпадних вода.
- Мера 2.3 – Побољшање квалитета ваздуха.

Програм LIFE 2014-2020 - LIFE је програм ЕУ за животну средину и обухвата две велике целине: Животну средину и климатске промене.

Приоритетне области у делу Животна средина су:

- животна средна и ефикасност ресурса,
- природа и биодиверзитет,
- управљање и информисање.

Фокус у делу Климатске промене стављен је на:

- адаптацију – циљ: подржава напоре који воде ка повећаној отпорности на климатске промене
- ублажавање – циљ: доприноси смањењу емисија гасова стаклене баште
- управљање и информисање:

Специфични циљеви:

- Развој и примена међусекторских политика и активности на свим нивоима;
- Унапређење и примена базе знања у пракси;
- Развој и имплементација интегралних стратегија и акционих планова;
- Развој и примена иновативних технологија, система, метода, инструмената.

Програм Хоризон 2020 - Приоритет: Друштвени изазови

Позиви (теме / области):

- Сигурност хране, одржива пољопривреда и шумарство, морска и истраживања копнених вода, и биоекономија;
- Сигурна, чиста и ефикасна енергија;
- Клима, окружење, ефикасност извора и сировина;
- Изазови који се укрштају;

Напомена: Овде су дати само позиви приоритета Друштвени изазови, на које може конкурисати и локална самоуправа из земље кандидата.

Натура 2000 - НАТУРА 2000 представља основ политике за заштиту природе и биолошке разноврсности Европске Уније. Натура 2000 је мрежа подручја која обавезује сваку државу чланицу да на својој територији обезбеди адекватан статус заштите угрожених врста и типова станишта који се налазе у додацима Директиве о птицама и Директиве о стаништима, што у пракси подразумева адекватно управљање овим подручјима. Натура 2000 на територији Републике Србије треба да буде установљена до приступања ЕУ. НАТУРА 2000 није систем строгих резервата у којима су људске активности забрањене. Она укључује подручја са строгим режимом заштите, али добар део ове мреже остаје у приватном власништву где је од изузетне важности да се осигура управљање овим подручјима које је одрживо у еколошком и економском смислу.

LIFE+ - финансијски инструмент ЕУ за пројекте заштите животне средине и у земљама кандидатима; овај програм представља стратешку финансијску подршку мрежи Натура 2000.

Национални еколошко-економски инструменти

Закон о заштити животне средине дефинише финансирање заштите животне средине економским инструментима. Република Србија, односно аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе, у оквиру својих овлашћења обезбеђују финансирање и остваривање циљева заштите животне средине, у складу са овим законом. Средства за заштиту животне средине могу се обезбеђивати и путем донација, кредита, средстава међународне помоћи, средстава страних улагања намењених за заштиту животне средине, средстава из инструмената, програма и фондова ЕУ, УН и међународних организација. (члан 83)

Накнада за коришћење природних вредности

Корисник природне вредности плаћа накнаду за коришћење природних вредности и сноси трошкове санације и рекултивације деградираниг простора, у складу са посебним законом.

Средства остварена од накнаде приход су буџета Републике и буџета аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе, у складу са посебним законом. (члан 84)

Накнада за загађивање животне средине

Загађивач је дужан да плаћа накнаду за загађивање животне средине.

Критеријуми за одређивање накнаде су:

- 1) врста, количина или особине емисија из појединог извора;
- 2) врста, количина или особине емисија произведеног или одложеног отпада;
- 3) садржај материја штетних по животну средину у сировини, полупроизводу и производу.

Подручја од посебног интереса - На предлог министарства надлежног за питања животне средине, Влада утврђује подручја од посебног државног интереса у области заштите животне средине и прописује критеријуме за утврђивање таквог подручја, као и висину и начин плаћања накнаде. Средства остварена од ове накнаде у висини 80% приход су буџета Републике Србије, а у висини 20% приход су јединице локалне самоуправе и користе се наменски за заштиту и унапређивање животне средине у складу са програмима, односно акционим и санационим плановима који се доносе у складу са овим законом и посебним законима. (члан 85а)

Накнада за заштиту и унапређивање животне средине

Јединица локалне самоуправе може, из оквира својих права и дужности, актом прописати накнаду за заштиту и унапређивање животне средине, и то по основу:

- 1) коришћења стамбених и пословних зграда, станова и пословних просторија за становање, односно обављање пословне делатности, као и за коришћење земљишта за обављање редовне делатности (у даљем тексту: непокретност),
- 2) обављања одређених активности које утичу на животну средину, а које одређује Влада;
- 3) транспорта нафте и нафтних деривата, као и сировина, производа и полупроизвода хемијских и других опасних материја из индустрије или за индустрију на територији јединице локалне самоуправе са статусом угрожене животне средине на подручју од значаја за Републику Србију.

Посебна накнада за заштиту и унапређење животне средине - изворни приход општине

Посебна накнада за заштиту и унапређење животне средине је изворни приход општине утврђен у складу са законом и износ те накнаде може се мењати одлуком скупштине општине највише једанпут годишње у поступку утврђивања буџета за наредну годину, у складу са одредбама Закона о финансирању локалне самоуправе („Службени гласник РС”, број 62/06, 47/11, 93/12).